

УДК: 615.225.2:339.138

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИГІПЕРТЕНЗИВНИХ ПРЕПАРАТІВ В АПТЕЦІ

Попович В.П., Негода Т.С.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

м. Київ, Україна

Резюме. Проведено визначення особливості споживання препаратів для лікування гіпертензії в аптеках м. Києва протягом року за результатами інтегрованого аналізу. Досліджений асортимент антигіпертензивних препаратів у 100 аптеках м. Києва у порівнянні з фармацевтичним ринком України у 2012 році; проведено визначення антигіпертензивних препаратів, які користувались високим попитом у населення в аптеках у 2012 році, доцільності їх придбання відвідувачами аптеки та місце в структурі доходів аптек за результатами ABC/VEN/частотного аналізів.

Ключові слова: антигіпертензивні препарати, ABC/VEN аналіз.

Вступ

Антигіпертензивні препарати (АГП) належать до категорії найбільш вживаних на фармацевтичному ринку України. Це пов'язано зі значною поширеністю артеріальної гіпертензії (АГ) в багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні. Згідно з даними офіційної статистики, в Україні зареєстровано понад 12 млн пацієнтів з підвищеним артеріальним тиском [3], у європейських країнах та США такі хворі становлять близько 36 % населення [12]. Хворі на АГ часто змушені постійно приймати АГП, тому результат лікування залежить не тільки від можливостей сучасної діагностики, професіоналізму лікарів, але й від наявності необхідного асортименту АГП, їх вартості, фінансової спроможності платників.

Основна частина

Дослідження було проведено ретроспективно в 100 комерційних аптеках м. Києва (щоденна кількість відвідувачів – 400-500). Аналіз представленого в ній асортименту АГП у 2012 році проводили за допомогою відповідної документації аптек. Для оцінки асортименту АГП на вітчизняному фармацевтичному ринку використовували дані інформаційної системи «Лікарські засоби» компанії «Моріон» (за станом на грудень 2012 рік) [6].

Згідно з рекомендаціями Української асоціації кардіологів щодо профілактики та лікування АГ [12], для зниження рівня артеріального тиску та смертності від серцево-судинних захворювань слід використовувати АГП таких груп:

1. Перша лінія терапії – діуретики, β -адреноблокатори, інгібітори ангіотензинперетворюючого ферменту (АПФ), антагоністи кальцію тривалої дії, антагоністи рецепторів ангіотензину II.

2. Друга лінія терапії – α_1 -адреноблокатори, алкалоїди раувольфії, центральні α_2 -агоністи (клонідин, гуанфацин, метилдопа), агоністи імідазолінових рецепторів (моксонідин).

У значній кількості випадків рекомендується проведення комбінованої антигіпертензивної терапії за допомогою комбінацій монопрепаратів або через призначення препаратів з фіксованою комбінацією антигіпертензивних засобів [12].

В аптеках, як і на фармацевтичному ринку України, протягом року були наявні лікарські препарати всіх вищезазначених груп, в тому числі і комбіновані АГП. Слід відзначити і наявність представника нових лікарських препаратів для лікування АГ [1] – інгібіторів реніну – аліскірену.

Антигіпертензивні препарати протягом року були представлені в аптеках в достатньо широкому асортименті, переважно препаратами іноземного виробництва – 175 ТН, 43 МНН. В цілому, в аптеках була представлена майже половина МНН – 56,58% та 1/4 частина ТН -28,78% від загальної кількості АГП на фармацевтичному ринку України. Більшість АГП в аптеках – монопрепарати першої лінії терапії АГ та комбіновані антигіпертензивні засоби, до складу яких

вони входять. Це збігається з ситуацією на фармацевтичному ринку України в досліджуваний період і вказує на можливість вибору АГП відповідно до сучасних підходів до лікування АГ [12]. Кількість препаратів другої лінії терапії достатньо обмежена як в аптеці – 7,4 %, так і в Україні в цілому - 6,9 %. Це можна пояснити тим, що останнім часом лікарі значно менше призначають їх пацієнтам через відсутність достатньої кількості доказів ефективного зниження ризику серцево-судинних захворювань у порівнянні з препаратами першої лінії терапії АГ [7, 12].

Оцінку споживання АГП в аптеках протягом року проводили ретроспективно за допомогою зіставлення результатів ABC-, VEN- та частотного аналізів (інтегрований аналіз) їх продажу у 2012 році.

Частотний аналіз використовується для ранжування лікарських препаратів за частотою продажу: від тих, що найчастіше продаються, до тих, що найменшою мірою реалізуються в аптеці. Такий підхід дає змогу визначити препарати, які мають найбільший попит у населення [8, 9].

В умовах аптек найбільш зручним є проведення формального VEN-аналізу: визначення наявності лікарського препарату в нормативних документах, що регулюють лікарське забезпечення. За такого підходу лікарські препарати розподіляють тільки на дві групи: V (за їх наявності в обраному для дослідження нормативному документі) та N (за їх відсутності в ньому). В досліджуваних аптеках було проведено формальний VEN-аналіз АГП, які були наявні в асортименті аптек у 2012 році, за допомогою Державного формуляру України (друге видання – за 2010 рік) [4, 5, 11]. За результатами проведеного частотного аналізу протягом року в аптеках високим попитом у населення користувались одні і ті ж АГП, тільки вони відрізнялись за рейтингом. На частку цих препаратів припало 21,41% від усіх проданих упаковок АГП в аптеках - 19,67%. Серед них безумовним лідером за кількістю реалізованих упаковок протягом двох років був інгібітор АПФ Еналаприл (табл. 5 мг № 20, ТОВ «Озон»), який мав одну із найнижчих цін за упаковку серед всіх АГП з аптечного асортименту – 3,56 грн.

Тільки два препарати серед препаратів-лідерів були іноземного виробництва, інші – це вітчизняні препарати. Вони мали відносно невисоку вартість упаковки – до 10,00 грн. Отже, можна стверджувати, що ціновий фактор часто був вирішальним під час вибору АГП відвідувачами аптек.

Серед АГП, які найчастіше купували пацієнти в аптеках, є препарати першої та другої лінії терапії, а також комбінований АГП. Привертає увагу той факт, що всі препарати першої лінії терапії АГ – представники інгібіторів АПФ (3 ТН еналаприлу та 1 ТН каптоприлу). До того ж комбінований АГП Каптопрес-Д також містить інгібітор АПФ каптоприл. Препарати цієї групи добре зарекомендували себе в клінічній практиці, їх можна застосовувати на будь-якій стадії АГ, вони поліпшують якість життя хворих та прогноз захворювання [7], а комбінація «інгібітор АПФ + тiazидний діуретик» (серед препаратів-лідерів – препарат Каптопрес-Д) визнана однією з найбільш ефективних та доцільних під час призначення комбінованої антигіпертензивної терапії [2, 12]. Тому лікарі часто призначають пацієнтам з АГ препарати цієї фармакологічної групи. Проте високий попит на них серед відвідувачів аптек скоріше за все пов'язаний з їх низькою ціною.

Серед інших препаратів першої лінії терапії АГ достатньо часто реалізовувались також антагоністи кальцію тривалої дії та діуретики. Препарати β -адреноблокаторів та антагоністів рецепторів ангіотензину II посідали переважно середні та останні місця у частотному рейтингу. Більшість комбінованих АГП, до складу яких входять препарати першої лінії терапії АГ, користувались помірним попитом серед населення.

Високу частоту продажу зафіксовано і для препаратів другої лінії терапії, які віддавна використовуються в терапії АГ і на сьогодні не є пріоритетними в терапії захворювання. Проте велика кількість реалізованих упаковок центрального α_2 -агоніста Клофеліну та алкалоїда раувольфії Раунатину вказує на те, що вони залишаються популярними серед населення. Особливо привертає увагу високий попит на два ТН клонідину (Клофелін-Дарниця та Клофелін-Здоров'я) з однаковою дозою, але різною кількістю таблеток в

упаковці. За досліджуваний період на їх частку припало 4,78% від всіх проданих упаковок АГП в аптеці у зазначені періоди.

Яке місце посіли розглянуті препарати-лідери за частотою реалізованих упаковок у структурі доходів аптек від продажу АГП? За результатами АВС-аналізу, у 2012 році більшість препаратів-лідерів за частотою продажу були у групі А (окрім препарату Клофелін-Здоров'я). Частота продажу препаратів-лідерів (ТОП-5), які давали найбільшу виручку аптекам (група А), знаходилась у діапазоні від 0,25 до 0,91 %. Більшість із них – одні й ті ж препарати першої лінії терапії: β -адреноблокатори – Таллітон (табл. 25 мг № 28) та Небілет (табл. 5 мг № 28); інгібітор АПФ Престаріум (табл. 8 мг № 30). Протягом року серед препаратів-лідерів за продажем у грошових одиницях був також новий АГП – інгібітор реніну Расілез (табл. 300 мг № 28). Всі препарати з ТОП-5 – іноземного виробництва, із середньою та високою вартістю упаковки (від 92,25 до 350,00 грн). І саме вартість упаковки забезпечила їм провідне місце в структурі доходів аптек від продажу АГП і низький попит серед населення. Слід відзначити, що серед ТОП-5 лідерами за продажем у гривнях протягом двох років були інгібітор АПФ Престаріум («Servier», табл. 8 мг № 30) та інгібітор реніну Расілез («Novartis Pharma», табл. 300 мг № 28). Перший з них має найвищу вартість упаковки серед інгібіторів АПФ, представлених в аптеках (97,70 грн); другий – препарат з найвищою вартістю упаковки серед АГП з асортименту аптеки (350,00 грн). Тому високий прибуток, який отримують аптеки від продажу цих препаратів, імовірно, пов'язаний з активною роботою медичних представників фармацевтичних фірм. До того ж інгібітор реніну Расілез належить до нових АГП, які не так давно з'явилися на українському фармацевтичному ринку. Інші АГП з високою вартістю упаковки також мали низький рівень споживання серед населення.

Придбання більшості АГП пацієнтами в аптеках було доцільним та необхідним для терапії АГ, оскільки у 2012 році 94 % ТН АГП з асортименту аптеки були наявні в Державному формулярі України (тобто мали індекс «V» за результатами VEN-аналізу). До них належать і всі препарати, які приносили

аптекам найбільший прибуток, а також ті, що користувались високим попитом у населення.

Висновки

Найчастіше в аптеках реалізовувались переважно вітчизняні генеричні АГП з низькою вартістю упаковки. Проте вони можуть відрізнитись від оригінальних препаратів за клінічною ефективністю, що може суттєво вплинути на результат лікування. З метою забезпечення раціональної фармакотерапії АГ і враховуючи, що в асортименті аптеки наявна тільки частина ТН АГП, представлених на фармацевтичному ринку України, доцільною є оптимізація асортименту АГП у цій аптеці на основі результатів АВС, VEN- та частотного аналізів.

Література:

1. Алискирен в лечении артериальной гипертензии у пациентов с ожирением // Здоров'я України. – 2011. – № 8 (261). – С. 21.
2. Артериальная гипертензия // Врачебный меридиан (научно-популярное приложение к журналу «Лекарь»). – 2008. – № 1. – С. 1-25.
3. Артериальная гипертензия: новые подходы к лечению // Еженедельник АПТЕКА. – 2010. – № 22 (743). – С. 10.
4. Державний формуляр лікарських засобів (другий випуск, 2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.pharmaceutical.kiev.ua/view/formylar/>.
5. Державний формуляр лікарських засобів / МОЗ України, Держ. Фармакол. Центр; за ред. В.Т. Чумака. – К.: МОРІОН. – 2009. – Вип. 1. – 1160 с.
6. Довідниково-пошукова система «Лікарські засоби» компанії «Моріон» (електронна версія, вересень 2009 року та вересень 2010 року).
7. Киричек Л.Т. Новые подходы к традиционной антигипертензивной терапии // Мистецтво лікування. – 2006. – № 9 (35). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://m-1.com.ua/?aid=933>

8. Клинико-экономический анализ / [Воробьев П.А., Авксентьева М.В., Борисенко О.В. и др.]; под ред. П.А. Воробьева. – [3-е изд.]. – М.: Ньюдиамед, 2008. – 778 с.

9. Методика створення формулярів лікарських засобів (Наказ № 529 МОЗ України від 22.07.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.pharma-center.kiev.ua>).

10. Наказ МОЗ України № 1081 від 06.12.2010 р. «Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів» (нормативно-правовая інформація) // Еженедельник АПТЕКА. – 2011. – № 2 (773). – С. 1-102.

11. Положення про Державний формуляр лікарських засобів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.pharma-center.kiev.ua>.

12. Рекомендації Української асоціації кардіологів з профілактики та лікування артеріальної гіпертензії: посібник до Національної програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії. – Четверте видання, виправлене і доповнене. – К., 2008. – 55 с.

Резюме. Проведено определение особенностей использования препаратов для лечения гипертензии в аптеках г. Киева на протяжении года за результатами интегрированного анализа. Исследованный ассортимент антигипертензивных препаратов в 100 аптеках г. Киева в сравнении с фармацевтическим рынком Украины в 2012 году; проведено определение антигипертензивных препаратов, которые имели высокий спрос у населения, рациональности их приобретения посетителями аптек и место в структуре доходов аптек за результатами ABC/VEN/частотного анализов.

Ключевые слова: антигипертензивные препараты, ABC/VEN анализ.

Summary. Conducted to determine the characteristics of using drugs to treat hypertension in pharmacies in Kiev during the year the results of the integrated analysis. Investigated range of antihypertensive drugs in 100 pharmacies in Kiev compared to the pharmaceutical market of Ukraine in 2012, held the definition of antihypertensive drugs that have a high demand among the population, the rationality of their acquisition visitors in pharmacies and drugstores income structure results from the ABC / VEN / frequency assays.

Key words: antihypertensions drugs, ABC / VEN analysis.